

УДК: 002:001.18 + 001.89 + 01:303.7

О.В. Пастушенко

БІБЛОТЕКА ЯК КОМУНІКАЦІЙНА УСТАНОВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ТА РОЗВИТОК ФУНКЦІЙ РЕСУРСНОЇ БАЗИ НАУКИ

У статті розкриваються деякі думки сучасних учених щодо розвитку комунікаційних функцій бібліотек, ролі наукових ресурсів та засобів комунікації у створенні нового напрямку формування системи наукового електронного середовища України, пов'язаного з ресурсами та безпосередніми науковими зв'язками, що дозволить Україні стати повноправним членом глобального інформаційного наукового співтовариства.

Ключові слова: комунікаційна функція бібліотек, наукові ресурси, наукова комунікація, портал «Наука України: доступ до знань».

Е.В. Пастушенко

БИБЛИОТЕКА КАК КОММУНИКАЦИОННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ В ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ И РАЗВИТИЕ ФУНКЦИЙ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ НАУКИ

В статье раскрываются некоторые мысли современных ученых по развитию коммуникационных функций библиотек, роли научных ресурсов и средств коммуникации в создании нового направления формирования системы научной электронной среды Украины, связанной с ресурсами и прямыми научными связями, что позволит Украине стать полноправным членом глобального информационного научного сообщества.

Ключевые слова: коммуникационная функция библиотек, научные ресурсы, научная коммуникация, портал «Наука Украины: доступ к знаниям».

O.V. Pastushenko

LIBRARY AS A COMMUNICATIONAL INSTITUTION IN THE SPACE OF INFORMATION AND DEVELOPMENT OF FUNCTIONS OF THE RESOURCE BASE OF SCIENCE

In the article there are given and explained some opinions of modern scholars on the development of communicational functions of libraries, the share of scientific resources and means of communication in establishing a new direction in the formation of the system of scientific digital environment of Ukraine, connected with resources and direct scientific ties. The new ways of promoting virtualisation in the realm of science will help Ukraine become a full member of the global community of scientific information.

Keywords: library communication functions, scientific resources, scientific communication, portal «Ukraine Science: access to knowledge».

Питання ролі бібліотек у масових і наукових комунікаційних процесах, розвиток бібліотечно-комунікаційних моделей бібліотек та комплексних інформаційно-комунікаційних технологій у період формування суспільства знань сьогодні розглядається значною кількістю бібліотекознавців та вчених у галузі інформатики, серед котрих В.М. Горюхов [1], К.В. Лобузіна [2], Г.В. Шемаєва [3], І.О. Давидова [4], В.О. Ільганаєва [5], Н.Е. Кунанець [6], А.І. Каптерев [7], Л.Й. Костенко [8] та багато ін.

Огляд наукового доробку українських вчених, які працюють безпосередньо з ресурсами бібліотек, з нових позицій формування наукового простору, що є предметом цієї статті, є важливим для розуміння сучасних трансформацій у галузі бібліотекознавства та наукознавстві.

У низці досліджень підкреслюється *особлива роль бібліотек у сучасному глобальному інформаційному просторі* щодо формування книжно-журнальних і газетних фондів та бібліографічних видань, інформаційно-довідкових електронних ресурсів бібліотек як джерельної бази дослідження книги та періодики, реалізації інформаційно-довідкової ролі бібліотек у електронні ресурси (віртуальні бібліотеки і архіви часописів та газет, інформаційно-аналітичні ресурси в мережі Інтернет).

В.О. Ільганаєва у своєму авторському довіднику «Социальные коммуникации: Словарь-справочник» (2009) наводить історіографічний аспект розвитку низки понять, пов'язаних із соціальними комунікаціями, та ролі бібліотечної діяльності, а також пропонує власне розуміння комунікаційної діяльності бібліотек. Наприклад, вона розглядає два концептуальних підходи до розуміння соціокомунікаційної ролі бібліотеки: перше пов'язано з обґрунтуванням документаційно-комунікаційної сутності діяльності бібліотек, пов'язаної з документальними фондами, ресурсами, обслуговуванням (Ю.Н. Столяров, А.В. Соколов) [9]; друге – з формуванням уявлень про бібліотеку як базову соціокомунікаційну структуру, яка концентрує комунікаційну культуру суспільства і забезпечує комунікаційні процеси з використанням документів, інформації та знань (В.О. Ільганаєва). У найбільш розвинутому виді вона схиляється до думки, що Бібліотека являє собою

багаторівневу СК структуру, що забезпечує документально-інформаційну і когнітивно-комунікаційну функції [10].

Теоретичні аспекти трансформаційних змін бібліотек під впливом активного розвитку соціальних комунікацій розглянуто і в колективній монографії «Бібліотека ВНЗ на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» [11], виданій 2010 р. У ній представлений аналіз теоретичних та прикладних проблем трансформаційних процесів як у галузі соціальних комунікацій взагалі, так і в бібліотечно-інформаційній справі зокрема. Відображені загальносистемні аспекти бібліотечної діяльності в умовах становлення системи соціальних комунікацій і галузеві умови діяльності бібліотек ВНЗ, організаційно-функціональні, технологічні й управлінські аспекти, а також підходи, методи та досвід вирішення різноманітних завдань, які виникають у процесі наближення бібліотек до вимог сучасного освітнього простору інформаційного суспільства.

Монографія складається з окремих робіт, що представляють єдину структуру і певну послідовність розкриття актуальної проблематики соціальних комунікацій: аспекти загальносистемного бібліотекознавчого значення (В.М. Бебик, В.Д. Демченко, Т.І. Власова, Т.О. Колесникова, І.Б. Кондратюк); педагогічні аспекти діяльності бібліотек ВНЗ (Т.О. Колесникова, О.В. Пекур, А.В. Мямліна); інформаційні ресурси і корпоратизація їхнього формування і використання (Т.О. Колесникова, І.Г. Перепелиця, В.М. Романова, С.Я. Цимбалюк, Л.В. Дубчак); проблеми і завдання інтелектуалізації бібліотек ВНЗ (Л.В. Савенкова, С.А. Назаровець); управлінські питання і менеджмент (Т.П. Ткаченко, Л.О. Бояріна, Л.Г. Влащенко, Т.Б. Грищенко, О.М. Никитенко); конкретно-прикладні аспекти роботи в умовах електронного бібліотечного середовища (Л.П. Семененко, Н.В. Непран, С.Ю. Кирко, С.М. Яшанов).

У вступній статті В.О. Ільганаєва звертає увагу, що авторами цієї колективної монографії є переважно працівники вишів, тобто безпосередні наглядачі й учасники процесів, що відбуваються в бібліотечній сфері за сучасних умов. Цікавим і пізнавальним, однак, є не тільки той факт, що практики активно включені в науково-теоретичний аналіз змін,

що виникають у бібліотеках, та пошук шляхів вирішення проблем, а, насамперед, у тому, що відібрані матеріали фактично відображають процес переформатування професійної свідомості бібліотекарів, засвоєння нових когнітивних конструктів.

Останнє є результатом усвідомлення сутності механізмів розвитку бібліотек як соціально-комунікативних організацій. Автори демонструють використання відповідного понятійного апарату, розширення аспектів міждисциплінарної та міжнаукової взаємодії бібліотекознавства, а також основних напрямів інтеграції бібліотек в інформаційно-комунікативну підсистему суспільства [12].

Бібліотекознавство вийшло за межі вузьковідомчої проблематики, переглядає обсяги предметної галузі та теоретичні засади, перетворюється на дисципліну документально-комунікаційного циклу, залучає методи споріднених дисциплін, пов'язаних з інформатикою, теорією масових комунікацій, що було особливо помітним у період поч. – 70-х рр. ХХ ст. Колективна думка авторів монографії свідчить, що від часів глобальної інформатизації, яка охопила суспільство в останні роки ХХ ст., позначились основні точки дотику всіх соціально-комунікаційних структур, що забезпечують процеси збору, обробки, зберігання, передачі, представлення та розповсюдження соціально значимої інформації в будь-якому вигляді: звук, письмо, відображення, рух тощо. Інформаційно-технічні інновації стали фактором реструктуризації в комунікаційній підсистемі суспільства в цілому і в окремих її підсистемах.

Г.В. Шемаєва ґрунтовно розглядає електронні ресурси бібліотек України національного, регіонального, галузевого та спеціалізованого значення, до яких вона віднесла різні їхні форми: електронні журнали, бібліотечні електронні каталоги, бази даних, електронні бібліотеки, репозитарії, портали, недокументні засоби наукової взаємодії у формі дискусійних груп, форумів, телеконференцій тощо. Такий підхід вона обумовлює появою нового технологічного базису наукової взаємодії, що вимагає об'єднання всіх засобів комунікації та здійснює вплив на розширення діяльності бібліотек. Соціально-комунікаційний потен-

ціал бібліотек дослідниця розкриває як інтеграційний фактор у системі наукових комунікацій, визначає роль історико-культурних традицій бібліотечної діяльності в системі науки та здійснює вивчення сучасних підходів до інформаційного забезпечення науки, включаючи формальні та неформальні комунікації, поєднує лінійні та нелінійні засоби і форми комунікації тощо. Вона характеризує стан вітчизняної науки, інформаційну інфраструктуру науки, особливості діяльності наукових бібліотек України та бібліотек вищих навчальних закладів, визначає вплив електронних ресурсів бібліотек на стан інформаційного забезпечення потреб вітчизняної науки та виявляє недоліки.

Важливим є уявлення про систему наукових комунікацій, канали і засоби в цій системі, трансформацію бібліотек в умовах диверсифікації комунікаційної сфери науки та медіації наукового простору, розкриття впливу електронних каналів і засобів, які сприяють багатомірному поданню інформації та нелінійному її сприйманню, на діяльність бібліотек у системі наукових комунікацій. Серед основних стратегій розвитку електронних ресурсів бібліотек України, Г.В. Шемаєва називає управління електронними ресурсами на засадах стратегій професійної комунікаційної взаємодії бібліотечних фахівців в електронному середовищі, презентації наукових здобутків в електронному середовищі, з розширенням електронних форм подання результатів наукових досліджень і засобів наукової взаємодії, збільшенням типів та видів універсальних, галузевих, предметно-орієнтованих електронних ресурсів у національних і глобальних мережах [13].

Значний внесок у розробці проблеми належить ученим НБУВ, які опрацьовують питання забезпечення активного входження бібліотек у процеси формування суспільства знань шляхом розвитку та вдосконалення методів, засобів та інструментарію організації, упорядкування та забезпечення якісно нової системи доступу до знань, накопичених у документально-інформаційних фондах бібліотек, що дозволяє стати активним суб'єктом сучасних соціальних комунікацій. У низці монографій, написаних такими дослідниками,

як: О.С. Онищенко, В.І. Попик, В.М. Горовий, Л.А. Дубровіна, О.Д. Рябоконь, Ю.М. Половинчак, Н.С. Вітушко, С.В. Горова, Л.Й. Костено, К.Е. Лобузін, Л.А. Чуприна, Д.В. Бондаренко та ін., розкривається процес перетворення наукових бібліотек у частину інформаційного середовища та зростання ролі бібліотек в управлінні глобальними ресурсами, у створенні умов для оперативних інформаційних обмінів на базі структуризації міжнародних бібліотечних систем та інших великих центрів концентрації інформаційних ресурсів тощо [14].

Питання створення засобів якісно нової системи управління знанням, що міститься в документально-інформаційних ресурсах наукових бібліотек, є основною проблематикою наукових досліджень К.В. Лобузін. Вона опрацювала методологічні та практичні засади ефективного механізму інтеграції інформаційно-комунікаційних і бібліотечних технологій для забезпечення формування знанневих ресурсів бібліотек як упорядкованих інформаційних комплексів з інтелектуальним доступом, здатних задовольнити зростаючі потреби користувачів у джерелах наукової, освітньої та соціокультурної інформації.

Дослідницею запропоновано науково-організаційні та науково-методичні засади опрацювання документного масиву бібліотек за допомогою інтеграції бібліотечних та комп'ютерних технологій, які реалізують інтелектуальний доступ до інформаційних ресурсів бібліотеки як інтегрованого інформаційного об'єкта і перетворюють її фонд у базу знань, де відбувається накопичення електронних ресурсів та налагодження ефективного обміну знаннями в процесі документальної комунікації, можуть бути рекомендовані як модельні – вирішення для створення багатоаспектних бібліотечних інформаційних інтернет-комплексів та корпоративних порталів наукових бібліотек [15]. Результати дослідження були узагальнені нею у монографії «Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності» (2012) [16].

К.В. Лобузін запропонувала модель опрацювання документального масиву, який має пройти цілу низку етапів опрацювання: комплектування → розділення документального потоку за видовим складом → атрибуція об'єктів та визначення форматів їхнього опису для за-

безпечення повноти та сумісності їхнього представлення → опис документів та створення необхідних точок доступу → введення експертної інформації → усунення неоднозначності об'єктів пошуку → розкриття змісту документів → інтеграція розділеного документального потоку в знаннєвий інформаційний ресурс, забезпечений засобами інтелектуального пошуку → отримання на основі бібліотечного сховища знань нових комплексних ресурсів за заданими параметрами. Створюються передумови для отримання на основі бібліотечного сховища знань принципово нових інформаційних ресурсів і сервісів з визначеними параметрами (видовими, тематичними, персональними, функціональними, ресурсними тощо).

Такий системний підхід до формування бібліотечного інформаційного середовища значно економить зусилля на створення спеціалізованих інформаційних зрізів бібліотечної бази знань, які остаточно сприймаються користувачем як єдиний профільний інформаційний комплекс. У цьому інформаційному комплексі, який уже кілька років формується в НБУВ, створено інтегрований ресурс книги і періодики, дисертаційного фонду і фонду авторефератів, який дозволяє з високою ефективністю прогнозувати розвиток науки будь-якого напрямку з використанням баз даних книги і періодики в інтернет-ресурсів [17].

Результати дослідження впроваджені та використовуються в системі технологічних процесів НБУВ: каталогізації, систематизації, бібліографуванні, опрацюванні електронних документів та цифрових об'єктів, аналітичному описі книжкових фондів та фондів періодики, книжкових пам'яток і колекцій, дисертаційних праць, архівних та рукописних фондів, підготовці інформаційно-аналітичних продуктів, збиранні статистичної та фактографічної інформації, онлайновому представленні інформаційних продуктів і сервісів, організації інтелектуального доступу до інформації та семантичних пошукових інструментів, створенні віртуальної довідкової служби. Сформовано комплекс бібліотечно-бібліографічних баз даних НБУВ за єдиними методичними та технологічними принципами, організації комплексу електронних інформаційних ресурсів: наукової електронної бібліотеки та цифрових

колекцій. Це все було зроблено на базі кумуляції експертних знань спеціалістів різного профілю. Проведені роботи дали змогу отримати високоякісні інтелектуальні бібліотечні інформаційні продукти і сервіси з оптимальною витратою зусиль на їхнє опрацювання. За новою моделлю побудовано портал наукової бібліотеки, де ефективно сполучаються засоби бібліотечних технологій та інструментарій сучасних інтерактивних веб-сервісів. Упровадження підходів до побудови знанневих ресурсів знайшли свою реалізацію у вигляді комплексних інформаційно-бібліографічних сервісів, що мають значний попит у користувачів порталу НБУВ.

Для оцінки ролі бібліотек у системі створення електронних ресурсів – бази аналізу прогнозування розвитку науки – мають значення праці представників інформаційно-комунікаційної сфери знань, зокрема, системи бібліо-, інформо- та наукометричних досліджень у сховищах даних для встановлення кількісних закономірностей у бібліотечно-бібліографічній діяльності та процесах наукової комунікації, що розвиваються в галузі управління ресурсами періодики, розробка системотехнічних засад формування та використання наукової електронної періодики України, що базуються на конвергенції науково-видавничих, бібліотечно-інформаційних і бібліометричних технологій, що було оприлюднено у колективних монографіях фахівців НБУВ: «Наукова періодика України та бібліометричні дослідження» (2014) [18].

Перспектива розвитку комунікаційних можливостей бібліотеки в контексті інформаційних технологій у період формування суспільства знань, розвивається у низці наукових праць Л.Й. Костенко [19], В.О. Копаневої [20], де аналізуються реалії сучасного комунікаційного процесу в бібліотеках світу та України, показуються досягнення бібліотек у галузі управління електронними ресурсами, перетворення на центр збереження інформаційних ресурсів і періодики зокрема. Костенко підкреслює важливість розуміння вимог суспільства знань до всіх інституцій – вони мають орієнтувати свою діяльність на наукоємні технології. Стосовно бібліотек така ідеологема потребує визначення стратегічного напрямку розвитку в них інтелектуальних інформаційних технологій, серед ко-

трих – створення бібліографічної інформації з допомогою комп'ютерних технологій, реферативної інформації (приклад – реферативна база «Україніка наукова» журналу «Джерело»), а також інформаційно-аналітичної діяльності (зокрема: спираючись на досвід лідера – Бібліотеку Конгресу США та її спеціальну службу, націлену на всебічну законодавчу та політичну підтримку діяльності Конгресу), що перетворює бібліотеку з ортодоксально-стабільного суспільного інституту на центр інформатизації та розвиває її прогностичні функції.

Такі функції забезпечуються, як стверджує Л.Й. Костенко, проведенням взаємодоповнюючих бібліо-, інформо- та наукометричних досліджень у сховищах даних для встановлення кількісних закономірностей у бібліотечно-бібліографічній діяльності та процесах наукової комунікації з метою оптимізації науково-інформаційної сфери суспільства в цілому та розвиток інтелектуальних технологій обробки документів і виділення зі сховищ даних нових знань. Цей напрям спрямований на їхнє відродження як комплексних інституцій (науково-інформаційних, науково-дослідних, інформаційно-аналітичних, навчальних, культурологічних), що посядуть чільне місце в суспільстві знань, стануть визначальними елементами цього суспільства, каталізаторами прогресу цивілізації.

Звертається увага і на техніко-технологічні й організаційні трансформації бібліотечно-інформаційних установ на етапі інформатизації суспільства, що зумовили функціональні трансформації бібліотек, пов'язані зі зміною їхніх функцій від винятково документозберігаючих до таких, які забезпечують доступ до світових інформаційних ресурсів. На думку І.О. Давидової, традиційне розуміння функції бібліотеки як головного утримувача окремого документного фонду змінюється ставленням до неї як до інформаційної установи, котра акумулює зовнішні та створює власні БД. Документно-інформаційний рівень соціальних комунікацій, якого сягає бібліотека, зумовлює диверсифікацію бібліотечного виробництва: від цілісного документа до його фрагментів, текстів, смислів, знань.

Ці зміни пов'язані з розробкою та широким упровадженням дедалі гнучкіших інформаційних режимів і систем, глибокою перероб-

кою документальних потоків, виникненням фактографічних, гіпертекстових, повнотекстових, інформаційних та експертних систем. Втім, змінюється спектр соціальних вимог до бібліотечного соціального інституту, якості інформаційних продуктів і послуг, робочих місць, рівня інформаційного сервісу. Результатом системних трансформацій у бібліотечній сфері діяльності є корпоративні системи, електронні бібліотеки, медіатеки, формування системи віддаленого обслуговування читача. Розгортання процесу інтенсифікації автоматизованого бібліотечно-інформаційного виробництва стає індустріальним, забезпечує розміщення у віртуальному просторі власних інформаційних ресурсів, орієнтується на обслуговування користувача, незалежно від місця його перебування та часу [21].

Така соціокомунікаційна роль бібліотек надає міцну базу для прогнозування розвитку науки шляхом використання методів бібліографічної ідентифікації наукових шкіл та бібліометричних методик, а також експертного аналізу електронних ресурсів наукового співтовариства, що існують у глобальних мережах [22].

Отже, джерельна база прогнозування науки, таким чином, складається з основних видів документальних інформаційних джерел, зокрема, авторефератів та дисертаційного фонду, реферативних баз даних, за якими можна визначити та ідентифікувати конкретні напрями наукових досліджень, рубрикаторів і електронних каталогів національних бібліотек, які дадуть змогу визначити наукові центри, авторів. Важливий сегмент – наукова періодика (у вільному електронному форматі), персональні профілі вчених у глобальній мережі. Застосування тезаурусного методу на практиці інформаційного пошуку розширює використання цієї бази.

Створення такого біобібліографічного інформаційного ресурсу дасть змогу акумулювати необхідну інформацію не лише для оцінки особистості вченого, а й для визначення етапів розвитку наукової галузі, її сучасного стану та формування перспективних напрямів, збагатить форми електронного спілкування вчених за рахунок включення в ресурси і неформальних каналів спілкування.

З огляду на наявні публікації, такий ресурс та комунікаційні технології створено в

Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського та інших національних наукових бібліотеках України, почався процес його апробації для вирішення таких завдань. Значним фрагментом цього інформаційного комплексу є загальнонаціональний портал «Наука України: доступ до знань», основною метою якого є надання інтегрованого доступу до бази знань наукового надбання України через науково-інформаційні ресурси бібліотек. Інформаційні складові порталу включатимуть авторитетні файли, розширені довідковою інформацією:

- Наукові бібліотеки – реєстр наукових бібліотек України, в якому надаватиметься стисла інформація про бібліотеку та її фонди, місцезнаходження, інтернет-адреса, науково-інформаційні ресурси, відомче та інституційне підпорядкування;

- Науково-інформаційні ресурси бібліотек – систематизований за регіонами, типами та галузями знань анотований інтернет-навігатор наукових ресурсів бібліотек України;

- Наукові фахові видання – систематизований за регіонами, типами та галузями знань інтернет-навігатор наукових журналів та періодичних України;

- Наукові установи – систематизований за типами, регіонами, галузями знань реєстр наукових установ України, призначений для проведення пошуку наукових видань українських наукових установ, пов'язаний із записами авторитетних файлів;

- Науковці України – систематизований за званнями, регіонами, галузями знань, відомчим та інституційним підпорядкуванням, реєстр науковців України, призначений для проведення пошуку наукових видань і публікацій українських вчених, пов'язаний із записами авторитетних файлів [23].

Отже, українські бібліографознавці плідно працюють з теоретичними та практичними підходами до створення інформаційного ресурсу науки. Відштовхуючись від теоретичних узагальнень і концепцій ролі бібліотек в інформаційному суспільстві, вчені вже активно створюють такий ресурс на базі комплексних методів його формування та управління ним. Такий підхід, безумовно, дозволить повністю використати новий технологічний базис наукової взаємодії, що вимагає об'єднання

всіх засобів комунікації та здійснює вплив на розширення діяльності бібліотек, а також створити новий напрям формування системи наукового електронного середовища України,

пов'язаного з ресурсами та безпосередніми науковими зв'язками, стати повноправним членом глобального інформаційного науково-го співтовариства.

Використані джерел

1. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / В.М. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. Л. А. Дубровіна. – К., 2010. – 360 с.
2. Лобузін К. Технології організації знань у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К. Лобузін ; відп. ред. О.С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 252 с.
3. Шемаєва Г.В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г.В. Шемаєва ; Харківська держ. академія культури. – Х. : ХДАК, 2008. – 289 с.; Шемаєва Г.В. Транспортування знань у каналах інформаційного забезпечення науки / Г.В. Шемаєва // Бібл. планета. – 2005. – № 4. – С. 29-31. Шемаєва Г.В. Бібліотека в системі наукової комунікації: коеволюційні процеси розвитку : дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Г.В. Шемаєва ; Харк. держ. акад. культури. – Х., 2009. – 446 арк.
4. Давидова І.О. Управління системними трансформаціями бібліотек: до питання наукової організації управління / І.О. Давидова // Вісник ХДАК 2014. – Вип. 45. – С. 78-84.
5. Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / В. О. Ільганаєва ; НБУ ім. В. І. Вернадського. – К., 1996. – 254 с.
6. Кунанець Н.Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність : монографія / Н.Е. Кунанець ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л. : Галицька видавнича спілка, 2013. – 439 с.
7. Каптерев А.И. Библиотечная деятельность и информационное пространство / А.И. Каптерев. – К., 1991. – 50 с.
8. Костенко Л.Й. Бібліотека інформаційного суспільства / Л.Й. Костенко, М.Б. Сорока // Бібл. вісн. – 2002. – № 3. – С. 33-38.
9. Столяров Ю.Н. Библиотека: структурно-функциональный поход / Ю.Н. Столяров, А.В. Соколов. – М. : Книга, 1981. – 255 с.
10. Ільганаєва В.А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь-справочник / В.А. Ільганаєва. – Х. : КП «Городская типография», 2009. – С. 50-51.
11. Там само.
12. Бібліотека ВНЗ на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : монографія / за ред. В.О. Ільганаєвої, Т.О. Колесникової. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2010. – 200 с.
13. Шемаєва Г.В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г.В. Шемаєва ; Харківська держ. академія культури. – Х. : ХДАК, 2008. – 289 с.
14. Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій : монографія / О. С. Онищенко та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К. : Нац. б-ка України ім. Вернадського, 2011; Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища / О.С. Онищенко та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – С. 26-40; Костенко Л.І. Наукова періодика України в умовах глобалізації // Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища / О.С. Онищенко та ін. – К., 2012. – С. 45-60.
15. Лобузін К.В. Створення інтегрованого бібліотечного простору: основні проблеми та шляхи вирішення / К.В. Лобузін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 2. – С. 34-41; Лобузін К.В. Сучасні підходи до інтеграції електронних бібліотечних інформаційних ресурсів / К.В. Лобузін // Вісн. Кн. палати. – 2012. – № 12. – С. 24-28; Лобузін К.В. Бібліотечні технології як засіб управління документальними інформаційними ресурсами суспільства / К.В. Лобузін // Вісн. Харківської академії культури. – 2013. – № 1. – С. 155-164.
16. Лобузін К.В. Технології організації знань у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К.В. Лобузін; відп. ред. О.С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2012. – 252 с.
17. Там само.

18. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження : монографія / Л.Й. Костенко, О.І. Жабін, Є.О. Копанєва, Т.В. Симоненко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2014. – 173 с.
19. Костенко Л.Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель / Л.Й. Костенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 1. – С. 23-28.
20. Копанєва В.О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : монографія / В.О. Копанєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2009. – 198 с.
21. Давидова І.О. Управління системними трансформаціями бібліотек: до питання наукової організації управління / І.О. Давидова // Вісник ХДАК. – 2014. – Вип. 45. – С. 78-84.
22. Пастушенко О.В. Персональні сторінки вчених в Інтернет і система оцінки наукових шкіл в книгознавстві, бібліотекознавстві, бібліографознавстві // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2015. – № 1. – С.4-11; Пастушенко О.В. Розвиток системи персоніфікації вченого в інформаційному середовищі Інтернет // Наук. праці НБУВ. – 2015. – Вип. 41. – С. 295-309.
23. Лобузін К.В. Фундаментальна електронна бібліотека «Україніка»: технологічна організація та основні принципи управління інформаційними ресурсами [Електронний ресурс] / К.В. Лобузін // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6-8.10.2015 р.). – 2015. – Режим доступу: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/656>

References

1. Gorovyi, V. (2010). Social informational communications, their content and resources. L. A. Dubrovina (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].
2. Lobuzina, K. (2012). Technologies of organization of knowledge resources in librarian-informatuional activity. O.S. Onischenko. Kyiv [in Ukrainian].
3. Shematieva, G.B. (2008). Electronic resources of libraries of Ukraine in the system of scientific communications. Kharkiv: ChDAK [in Ukrainian].
4. Shematieva, G.B. (2005). Transporting of knowledge in channels of informational satisfactions of science. Bibl. planeta, 4, 29-31 [in Ukrainian].
5. Shematieva, G.B. (2009). Library in the system of scientific communications: coevolution processes of the development. Doctor's thesis. Kharkiv state academy of culture. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Davydova, I. O. (2014). Management of system transformations of libraries. Visnuk KhDAK, 45, 78-84 [in Ukrainian].
5. Illaganaeva, V. O. (1996). Librarian education: a new paradigm of development. Kyiv. [in Ukrainian].
6. Kunanec', N. E. (2013). Information-librarian service of consumers with special needs: history and modernity. Lviv: Galucka vudavnucha spilka [in Ukrainian].
7. Kapterev, A.I. (2004). Bibliography activity and informational space. Moscow: Izd. Grupa «GRAND-FAIR» [in Russian].
8. Kostenko, L.J. & Soroka, M.B. (2002). Library of informational society. Bibl. Visn, 3, 33-38 [in Ukrainian].
9. Stolyarov, Yu. N. (1981). Library: structural-functional approach. Moscow: Kniga [in Russian].
10. Il'ganaeva, V. A. (2009). Social communications (theory, methodology, activity): dictionary. Kharkiv: KP «Gorodskay tipografiya» [in Russian].
11. Same resources.
12. Library of High School at a new level of development of social communications. (2010). V. O. Il'ganaev, T.O. Kolesnikova (Eds.). Dnipropetrovsk: Vyd-vo Makovetskyi, 2010. – 200 с.
13. Shemaeva, G.B. (2008). Electronic resources of libraries of Ukraine in system of scientific communications. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].
14. Onischenko, O.S. (Ed.). (2012). Development of resources basis of internal informational environment. Kyiv [in Ukrainian].
15. Kostenko L.I. (2012). Scientific periodical publishing in the globalization. Development of resources basis of internal informational environment. (pp. 45-60). Kyiv [in Ukrainian].
16. Lobuzina, K. V. (2012). Creation of integration librarian space: main problems and ways of their solution. Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia, 2, 34-41 [in Ukrainian].
17. Lobuzina, K. V. (2012). Modern approach to the integration of electronic librarian informational resources. Visn. Kn. Palaty, 12, 24-28 [in Ukrainian].

18. Lobuzina, K. V. (2013). Librarian technologies as a method of management of the document informational resources of society. *Visn. Kharkivskoi akademii kultury*, 1, 155-164 [in Ukrainian].
16. Lobuzina, K. V. (2012). Technologies of organization of knowledge resources in librarian-informational activity. O.S. Onyshchenko (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].
17. Same.
18. Kostenko, L.I., Zhabin, O.I., Kopanieva, Ie.O., Symonenko, T.V. (Eds.). (2014). Scientific periodical publishing of Ukraine and *Naukova periodyka Ukrainy ta bibliometrychni doslidzhennia*: NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V.I. Vernadskoho. – Kyiv [in Ukrainian].
19. Kostenko, L.I. (2006). Library of knowledge society. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, 23-28 [in Ukrainian].
20. Kopaneva, V.O. (2009). Library as a centre of keeping of informational resources of Internet. Kyiv [in Ukrainian].
21. Davidova, I.O. (2014). Management of system transformations of libraries: issue of scientific organization of management. *Visnik KhDAK*, 45, 78-84 [in Ukrainian].
22. Pastushenko, O.V. (2015). Personal pages of scientist in Internet and system of valuation of scientific school in book science, library science and bibliography science. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologia*, 1, 4-11 [in Ukrainian].
23. Pastushenko, O.V. (2015). Development of system of scientist personification in informational environment Internet. *Nauk. Praci NBUV*, 41, 295-309 [in Ukrainian].
23. Lobuzina, K.V. (2015). Fundamental electronic library «Ukrainiaka»: technic organization and basic principles of informational resources management. Library. Science. Communication. Proceedings of International Scientific (Kyiv, 6-8.10.2015 p.). Retrieved from: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/656> [in Ukrainian].

УДК (021+004):378

Т.Л. Бірюкова

**ТВОРЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ БІБЛІОТЕКА-ОСВІТА
ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РЕСУРСУ (НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ,
ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ, МЕТОДІВ, ТЕХНОЛОГІЙ)**

У статті висвітлюються особливості взаємодії та взаємовпливу інституцій соціальної комунікації, розкриваються нові шляхи співробітництва в системі Бібліотека-Освіта, аналізується творче об'єднання Бібліотека-Освіта як складова розвитку національного інтелектуального ресурсу, наводяться приклади використання інноваційного інформаційного середовища у навчальному процесі кафедри ДІД ОНПУ.

Ключові слова: інформаційні технології, бібліографічні (документографічні) методи, Web-сайт, наукові інформаційні ресурси, документно-комунікаційні інститути, бібліотека, кафедра ДІД, освіта, творче об'єднання, студентський клуб, національний інтелектуальний ресурс.